נעימות הפרשה

מפי מורינו
פה מפיק מרגליות
הרב יצחק אהרן גאלדהירש שליט"א

פרשת לך לך תשפ"ז

גליון ק"ה

ברכת מזל"ט לידידנו הרב משה ב"ר ישראל **לודמיר** שליט"א
לרגל שמחת הולדת בנו בכורו למזל"ט
יעזור השי"ת שיזכה להכניסו בבריתו של אברהם אבינו
בעיתו ובזמנו ולגדלו ולחנכו ולחכמו לתורה ולחופה
ולמעשים טובים וכל טוב סלה ברו"ג

ברכת מזל"ט לידידנו הרב יצחק ב"ר אשר **גאלדהירש** שליט"א
לרגל שמחת ה'חלאקה' לבנו הילד **אליעזר** נ"ו
יזכה לרוות נחת בקדושה ממנו ומכל יוצ"ח
וכל טוב סלה ברוחניות ובגשמיות

לעילוי נשמת
הגה"ח רבי **שמעון הירשלער** זצ"ל בן הרב **בונם זבולון**
שזכה להרבין תורה בישראל רבות בשנים, ודבריו היו נשמעים
ועשו פרי למעלה ושורש למטה
נלב"ע אתשקד י' חשון תשפ"ו ת.נ.צ.ב.ה.

ניתן לשמוע השיעורים
בקול נעימות הפרשה 077-2110208
מס' ארה"ב 1-518-9311-901
שיעורים שבועיים בשלוחה 1 | שיעורים יומיים בשלוחה 4

לתרומות והנצחות
לעילוי נשמת או לזכות יקירכם
ניתן לתרום ב"נדרים פלוס" ע"ש נעימות הפרשה
או בפלאפון מס' 053.414.3747

יו"ל ע"י מכון נעימות הפרשה להפצת שיעורים מפי מורינו שליט"א

לקבלת הגיליון ולהערות והארות במייל nh987611@gmail.com

תוכן הענינים

פניני פרשת לך לך ..... **ה**

בדין הזכרת 'מלכות' בברכה ◆ טעם הליכת לוט עם אברהם ◆ מידת הבטחון ◆ אהבת ה' שהיה אצל אברהם אבינו

שיעור יום שלישי פרשת לך תשפ"ו ..... **ח**

בזמן של קירוב אין דין מחאה ◆ הדרכים לזכות לשפע ◆ יהא זהיר בכבוד אשתו ◆ עשר בשביל שתתעשר ◆ הזהירות ממחלוקת ◆ הרחקה למען השלום

יומא דהילולא – הרה"ק מרוז'ין ג' חשון ..... **טו**

דרשה שנאמרה במוצאי שבת ג' חשון פר' נח תשפ"ו – יומא דהילולא רבא של הסב"ק מרוז'ין זי"ע – בסעודת ההילולא בבית המדרש שטפנשט – חלק ב'

המשכת ישועות ע"י האמונה ◆ פועל ישועות לבני ישראל ◆ מידת השמחה ◆ היכי דמי בעל תשובה ◆ פועל עבור הגאולה

טוב להודות לה' – חלק ב' ..... **כב**

שיעור שנמסר ביום כ"ז תשרי תשע"ח {במסגרת ארגון השיעורים "דבש לפי"}

כל יום ויום תן לו מעין הודאותיו ◆ חובת הכוונה בברכת מודים ◆ לפיכך אנחנו חייבים

פנימי פרשת לך לך

בדין הזכרת 'מלכות' בברכה

וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וֶהְיֵה בְּרָכָה (בראשית יב, ב)

ופירש **רש"י**, 'ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלקי אברהם, ואברכך זהו שאומרים אלקי יצחק, ואגדלה שמך זהו שאומרים אלקי יעקב, יכול יהיו חותמין בכולן ת"ל 'והיה ברכה' - בך חותמין ולא בהם.

בגמרא ברכות (דף מ:) אמרו, 'אמר רב כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה, ורבי יוחנן אמר כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה', והקשו **התוס'** (שם, ד"ה אמר) שהרי בברכות של שמונה עשרה אין בהם מלכות, כי מתחילים בא"י אלקינו ואלקי אבותינו וכו' ולא אומרים 'מלך העולם', ולגבי כל שאר הברכות כתבו התוס' דלפי שאינן באין בפתיחה אין שייך מלכות, כיון שהם ברכה הסמוכה לחברתה, אבל קשה מ**ברכת אבות** שהיא הברכה הראשונה של שמונה עשרה ואין בה מלכות.

ולפני שנביא תירוצו של התוס', יש לציין כי יש בזה חידוש גדול 'בפירושי התפילות' ל**רבינו יהודה ב"ר יקר** זצ"ל, שכל ברכות של השמונה עשרה נחשבים כברכה הסמוכה לחברתה ל**ברכות קריאת שמע**, (שמתחילים בשם ומלכות, בשחרית - ברכת יוצר אור, ובערבית - ברכת המעריב ערבים), אלא שזה יתרץ רק לגבי תפילת שחרית ומעריב, ועדיין יש להבין מה יתרץ לגבי שמונה עשרה של תפילת מנחה.

ויש לומר בדרך צחות, כי הנה בספר **מחזיק ברכה** (לרבינו **החיד"א**) הביא בשם **התוס' יו"ט** שמביא בשם **הירושלמי** (ברכות, ריש פרק הרואה) המקור וראיה שצריכים להזכיר שם ומלכות בברכה, ממה שנאמר (תהלים קמה, א) 'ארוממך **אלקי המלך** ו**אברכה** שמך לעולם ועד', שבשעת הברכה ארוממך שאתה 'אלקי' ואתה 'המלך'.

ולפי זה כתב לחדש ב**ביאור הלכה** (סימן ריד ד"ה ואפילו) שהנה יש נידון בפוסקים (אבן העוזר ועוד) אם אמר 'מלך' ולא הזכיר 'העולם' אם יצא ידי חובתו, וכתב הביאה"ל שלכאורה מהירושלמי משמע שיצא ידי חובתו, דאיתא התם 'כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה' והטעם משום דכתיב ארוממך אלהי **המלך**, הרי דבמלך לבד יצא, {וכתב שיש לדחות דיש לחלק בין **מלך** לחוד ובין תיבת **המלך**, וכתב שכן מצא ב**שו"ע הגר"ז** שכתב ג"כ הכי דיש חילוק בין 'מלך' ל'המלך'}.

ועל פי זה יש לומר בדרך צחות שכאשר מקדימים לומר 'אשרי' במנחה קודם שמונה עשרה (וכמבואר בתוס' ריש פרק אין עומדין), הרי זה כמי שהזכיר המלכות.

אולם התוס' מתרצים חידוש עצום, שמה שאומרים 'אלקי אברהם' בשמונה עשרה בתחילת ברכה ראשונה הוי כמו 'מלכות', לפי שאברהם אבינו המליך את הקב"ה על כל העולם, שהודיע מלכותו בכל העולם.

ועל פי זה יש מפרשים שזה הכוונה 'והיה ברכה' - '**בך** חותמין', שעל ידי מה שאומרים 'אלקי אברהם', מתקיים '**והיה ברכה**', שבזה שהוא מזכיר 'אלקי אברהם' הברכה נעשית לברכה.

טעם הליכת לוט עם אברהם

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן: וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיו וְאֶת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן וגו' (בראשית יב, ד-ה).

יש להבין למה סמך הפסוק את הליכתו של לוט, למה שהיה אברהם בן חמש ושבעים שנה.

ומבאר ה**חתם סופר** ביאור נחמד, כי האמת הוא שלוט לא רצה בעצם ללכת עם אברהם ולהצטרף עמו, שהרי הוא לא התגייר, והיה שייך עדיין לארצו ומולדתו ובית אביו של אברהם, וא"כ צריך להבין למה הלך עמו ולא נשאר בחרן, אמנם הטעם באמת למה הלך לוט עמו היה לפי שראה שאברהם אבינו הוא כבר עכשיו זקן בן ע"ה שנה ולא נולדו לו בנים, וסמך שכנראה שכבר לא יהיו לו בנים ונמצא שהוא יורשו, ומשום כן הלך עמו.

ועל פי זה יש לבאר עוד מה שהפסוק אח"כ מייחס את לוט לאברהם שהוא **בן אחיו**, ככתוב 'ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו' ולמה לא ייחסו לשרי שהוא **אחיה** (וגיסו של אברהם), אלא שכאן רמז שכל טעם הליכתו היתה לפי שהוא 'בן אחיו' של אברהם והוא עתיד ליורשו, שהגיע להצטרף בתורת יורש.

מידת הבטחון

שם.

בספה"ק **בת עין** מבאר באריכות שמספר **ע"ה** בגימטריא **בטחו"ן**, והיינו שאברהם אבינו יצא לדרכו עם מידת הבטחון.

ואלו דבריו הק':

'וזהו ואברהם בן **חמש שנים ושבעים שנה** בצאתו מחרן, היינו כשיצא מחרן יצא עם בחינת בטחון בה', שבטחו"ן גימטריא חמ"ש ושבעי"ם, וזהו ואברהם בן חמש ושבעי"ם שנה, היינו שהיה אז בבחינת בטחו"ן, וזה גרם לו שיצא מחרן מבית אביו וממשפחתו'.

אהבת ה' שהיה אצל אברהם אבינו

וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' הַנִּרְאֶה אֵלָיו (בראשית יב, ז).

מצאנו **באור החיים הק'** בפסוק זה הפלגה עצומה בגודל המדרגה של אהבת ה' שהיה לאברהם אבינו, וכך כתב, כוונת הכתוב **להודיע הפלגת חיבת אברהם בקונו**, כי ה' נגלה אליו ובישרו בזרע ובנתינת הארץ, **והוא לא החשיב בשורת ב' מעלות טובות לכלום, בערך שמחתו בגילוי שכינתו יתברך אליו**, לקיים מה שנאמר (תהלים טז, יא) 'שובע שמחות את פניך', והוא אומרו 'ויבן מזבח **לה' הנראה אליו**', כאן פירש סיבת שמחתו אשר עליה בנה מזבח הוא לצד הראותו יתברך אליו.

ומסיים האור החיים הק', '**וזה אות לבניו כמה מהם אשר הרחיקו חשק הזרע בערך חשק התורה והמצוות**, וצא ולמד מבן עזאי בטענתו 'ומה אעשה ונפשי חשקה בתורה' (יבמות סג:).

שיעור יום שלישי פרשת לך תשפ"ו

בזמן של קירוב אין דין מחאה

וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ. וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וֶהְיֵה בְּרָכָה (בראשית יב, א-ב).

פירש **רש"י, להנאתך ולטובתך וכו', ועוד שאודיע טבעך בעולם.**

מלשון רש"י משמע שהענין של 'ואגדלה שמך', שאודיע טבעך בעולם, הרי זה חלק מהענין של 'להנאתך ולטובתך', והקשה **החתם סופר** (שנת תקפ"ו), שהרי אפילו אם לא יגדל שמו וחלילה יריע לו שם בכל הרעות, מ"מ ההליכה היא הנאתו וטובתו כי כן ציוה ה' ורצונו.

ומבאר החתם סופר יסוד גדול, וכתב שהנה יש לחקור, אברהם אבינו ע"ה ב'אור כשדים' מסר נפשו למיתה והשליכו מנגד ושיבר צלמי נמרוד ועמד נגדו, עד שהשליכוהו לכבשן האש, ולמה לא עשה כן ב'ארץ כנען' שהיתה מלאה גלולים, ואין לך עץ רענן שלא היה תחתיו ע"ז וכן הר גבוה וגבעה נישאה כדאיתא במסכת **עבודה זרה** (דף מה.), ולא מצינו ששיבר אליליהם, אדרבה אנו מוצאים שאברהם השתחוה לבני חת ונכנע להם, וגם הכניס לביתו את הערבים, ואף שצוה עליהם לרחוץ רגליהם מעבודה זרה, אבל לא ראינו ששיבר העבודה זרה, ואדרבא, הוא קירב את כל העובדי עבודה זרה.

ומבאר, שיש חילוק גדול בין אור כשדים לארץ כנען, ששם באור כשדים לא שמעו לקולו כלל ולא הועיל בכל תוכחותיו ולא עשה נפש כמו שעשה בארץ, ולא הי' שם מכיר ה' כי אם הוא, על כן השליך נפשו מנגד להפרישם מע"ז כל מה שאפשר, **ואם ימיתוהו מה לו בכך.**

אך בארץ ישראל שם קרא בשם ה' ונתגדל שמו וקבלו ממנו רבבות ועשה נפשות הרבה, (כדברי הרמב"ן פסוק ב' וח'), **על כן אין לו רשות למסור נפשו להתגרות עם אותן שלא שמעו לו ולא נתגיירו**, כי אם ימיתוהו מה יעשו כל אותן תלמידים הסמוכים על הוראתו ותורתו, ואין לומר יסמוך על הנס, אין זה מדת חכמים כי אולי לא יעשה לו נס ומוסר עצמו למיתה, וזה אין לו רשות אם מפסיד לתלמידים, ונמצא בארץ ישראל על ידי שנתגדל שמו ונאספו אליו הרבה גרים, על ידי זה עבד ה' במנוחה והשקט, ולא היה צריך להתקוטט עם הרשעים, אלא השומע

ישמע והחדל יחדל, נמצא היה זה להנאתו וטובתו. שלא נכנס לסכנת נפשות.

{מבואר בדבריו שבמקום ששייך לקרב את בני ישראל לתורה וליהדות, שם לא רק שאין חובה למסור נפשו עבור מחאות, אלא אדרבא, יש בזה משום איסור, כי על ידי זה יוכל להפסיד את השומעים לו, ואדרבא, במקום ששומעים בקולו יוסיף לקרב את הרחוקים, והשומע ישמע והחדל יחדל, **וזה חידוש נפלא של מרנא החתם סופר**}.

הדרכים לזכות לשפע

יהא זהיר בכבוד אשתו

וּלְאַבְרָם הֵיטִיב בַּעֲבוּרָהּ וַיְהִי לוֹ צֹאן וּבָקָר וַחֲמֹרִים וַעֲבָדִים וּשְׁפָחֹת וַאֲתֹנֹת וּגְמַלִּים (בראשית יב, טז).

איתא בגמרא **פרק הזהב** (ב"מ נט.) 'אמר רבי חלבו לעולם יהא אדם זהיר ב'כבוד אשתו', שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר 'ולאברם הטיב **בעבורה**', והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא 'אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו', היינו שמפסוק זה לומדת הגמרא שהשי"ת מיטיב עם האיש ומשפיע לו שפע גדול בפרנסה בזכות אשתו, ואף שבפשטות הפסוק מדבר בפרעה, אך כל מה שפרעה נתן לאברם הרי זה משום שהשי"ת השפיע עליו, וממה שבפסוק נאמר 'בעבורה' נלמד שזוכים לברכה בבית בשביל האשה, ומשום כן לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו.

עשר בשביל שתתעשר

מצאנו דרך נוספת כיצד לזכות לשפע מרומז בפרשתן, שנאמר (בראשית יג, ט) **הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי אִם הַשְּׂמֹאל וְאֵימְנָה וְאִם הַיָּמִין וְאַשְׂמְאִילָה.** ואמר **הרה"ק מאפטא** זי"ע (ילקוט אוהב ישראל פר' ראה) רמז בפסוק זה, שהנה **במדרש תנחומא** (ראה יח) דרשו 'עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר, עשר כדי שלא תתחסר', מבואר בדברי חז"ל שכאשר האדם נותן מעשר הרי הוא מתעשר, ואם אינו נותן מעשר הרי הוא מתחסר. ומבואר **בספה"ק** שכאשר האדם נותן מעשר יזכה לשפע כפול ומכופל עשרת מונים מה שהיה לו בשנה זו, עד שכל הסכום שהרוויח השנה, יהיה סכום המעשר של השנה הבעל"ט, וזה הכוונה בפסוק 'עשר - תעשר את כל תבואת זרעך', שעל ידי המעשר, הרי 'כל תבואת זרעך' השתא יהיה המעשר של השנה הבעל"ט.

ויש בזה חידוש גדול של **הכתב סופר** שיש לאדם הכח להקדים המעשר בשביל שיתעשר, שיאמר לפני השי"ת: רבונו של עולם, הריני נותן עכשיו מאה אלף שקלים לצדקה, בשביל שאזכה לקבל ולהרוויח מיליון שקלים, וגם זה נכלל במה שנאמר (מלאכי ג, י) 'הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי **ובחנוני נא בזאת** אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די', ואמרו **בגמרא** (תענית ט.) 'אשכחיה רבי יוחנן לינוקא דריש לקיש אמר ליה אימא לי פסוקיך אמר ליה עשר תעשר, אמר ליה ומאי עשר תעשר, אמר ליה עשר בשביל שתתעשר, אמר ליה מנא לך אמר ליה **זיל נסי**, אמר ליה ומי שרי לנסוייה להקדוש ברוך הוא והכתיב 'לא תנסו את ה', אמר ליה הכי אמר רבי הושעיא חוץ מזו שנאמר 'הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די', מבואר בגמרא להדיא שמותר לנסות את ה' בהבאת המעשר, ומחדש הכתב סופר שיכול לתת המעשר מראש, כדי שיזכה להרוויח את הקרן בסכום זה.

וכשם שהנותן מעשר זוכה להתעשר, כך מי שח"ו אינו מפריש מעשר תבואותיו מתמעטים, וכמו שהביאו **התוספות** (תענית שם), 'מעשה באדם אחד שהיה עשיר והיה לו שדה שעשתה אלף כור, והיה אותו עשיר נוטל מאה כורין למעשר ומפריש כל שנה ושנה, וכן עשה כל ימיו, כשחלה למות קרא לבנו ואמר לו בני דע ששדה זו שאני מוריש לך עושה בכל שנה ושנה אלף כורין, הזהר שתפריש מאה

כורין כאשר עשיתי, ומת אותו האיש ועמד הבן במקומו, ועשה השדה אלף כורין כאשר היה עושה בחיי האב, והפריש ממנה מאה כורין, בשנה שניה נסתכל וראה הבן שמעשר היה דבר גדול, ואמר שלא יפריש, לשנה אחרת נתמעט השדה ולא עשה כי אם מאה כורין נצטער עליו ושמעו קרוביו שכך מיעט ולא הפריש מעשר, באו כולם אצלו מלובשים לבנים ושמחים, אמר להם כמדומה לי שאתם שמחים בקלקלתי, אמרו לו נצטער עליך כי גרמת לך כל הרעה הזאת, ומפני מה לא הפרשת מעשר כראוי היטב, בא וראה כי מתחלה כשבא השדה לידך היית בעל הבית והקב"ה כהן, שהיה המעשר חלקו ליתן לעניים, ועכשיו שלא הפרשת חלקו לו, היה הקב"ה בעל הבית ואתה כהן, שאין שדך עושה מה שהיה עושה מתחילה אלף כורין והפריש לך מאה כורין, והיינו דכתיב (במדבר ה) 'ואיש את קדשיו לו יהיו', כלומר כשאינו מפריש כהוגן לא יהיה לו אלא הקדשים, כלומר המעשר, ועל זה אמרו חכמים המעכב מעשרותיו לסוף בא שלא יהיה לו אלא אחד מעשר'.

ועל פי זה מבאר הרה"ק **האוהב ישראל מאפטא** את המדרש פליאה 'עשר תעשר, הדא הוא דכתיב אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאילה'. ופירש זאת על פי המעשה הנ"ל שהביאו התוספות בשם **המדרש**, וזהו שכתוב 'אם השמאל', אם תתן מעשרות ותקיים מה שנאמר 'עשר' בשי"ן שמאלית, אז השכר הוא 'ואימנה' - 'תתעשר' בשי"ן ימנית, ואם 'הימין' - תחדל מלעשר ותדמה בנפשך כי מזה תרוויח ותתעשר [בשי"ן ימנית], אזי 'ואשמאילה' - רק תעשר [בשי"ן שמאלית], שתוציא שדך רק עשירית ממה שהיתה מוציאה.

ונתבאר מפסוקי הפרשה כי ישנם שני דרכים לזכות לעושר, דרך אחת היא על ידי מה שיכבד את אשתו, וכמו שנאמר 'ולאברם היטיב בעבורה', והעצה השניה היא המעשר. וישאל השואל, למה לי לתת מעשר, והרי יש לי העצה לכבד את האשה.

ובאמת כבר היה מעשה אצל **ה"בן איש חי"**, שהגיע אליו אחד וביקש שיתן לו 'סגולה לעשירות'. אמר לו: 'עשר בשביל שתתעשר', תפריש מעשרות מהכסף שאתה מרוויח ובעז"ה תתעשר.

כעבור תקופה ראה אותו יהודי כי גם חבירו שהיה יהודי פשוט כמוהו, התעשר בעושר רב. פנה אליו ושאלו: אמור לי ידידי, הכיצד התעשרת? השיב הלה: הלכתי למרן הבן איש חי

וביקשתי ממנו סגולה לעשירות, והוא נתן לי סגולה לעשירות, הוא אמר לי 'אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו'. התחלתי לכבד את אשתי, קניתי לה שרשרת וגם טבעת יהלום, וב"ה בזכות זה התעשרתי.

הלך הראשון להבן איש חי כששאלתו בפיו, ילמדנו רבינו למה לי נתת סגולה לְעַשֵּׁר ולהוציא את הכסף ממני החוצה, ואילו לחברי נתת סגולה לכבד את האשה ולקנות לה תכשיטים, כך ששווי הכסף נשאר בין כותלי הבית...

אמר לו הבן איש חי: שתי הסגולות נכונות, אבל ההסתכלות שלך מוטעית. התכשיטים לא נשארים איתך, אינך לוקח אותם איתך לעולם הבא. אך המעשרות שהפרשת מכספך, הם נשארים שלך לנצח, וכמו שנאמר (תהלים מט, יח) 'אל תירא כי יעשיר איש כי ירבה כבוד ביתו, כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו', ואמרו **חז"ל** (ב"ב יא.), 'מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת, וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם, אמר להם אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה, אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו, אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות ואני גנזתי דבר שעושה פירות, אבותי גנזו אוצרות ממון ואני גנזתי אוצרות נפשות, אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי, שנאמר 'ולך תהיה צדקה', אבותי גנזו לעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא, שנאמר 'והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך', וביאר לו הבא"ח את הפסוקים 'אל תירא כי יעשיר איש כי ירבה **כבוד ביתו**', שהעשיר מחמת שכיבד את אשתו – 'ביתו זו אשתו', 'כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו', שהממון שאסף לו לא ילווה אותו בדרכו האחרונה, אבל זה שנותן מעשר יזכה שהממון ילווה אותו.

הזהירות ממחלוקת

וַיְהִי רִיב בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רֹעֵי מִקְנֵה לוֹט וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אָז יֹשֵׁב בָּאָרֶץ. וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט אַל נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין רֹעַי וּבֵין רֹעֶיךָ כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ (בראשית יג, ז-ח).

פתח הכתוב **בריב**, 'ויהי ריב', וסיים **במריבה**, 'אל נא תהי מריבה', ומבאר **השל"ה הק'** בפרשתן: מכאן ילמד האדם להרחיק מאוד ממחלוקת, ובאם חס ושלום מתחיל איזה ריב, יראה לכבות תיכף את אש הריב, כמו שדרשו **רז"ל** (סנהדרין ז.) על הפסוק 'פוטר מים ראשית מדון'. וכן עשה אברהם אבינו שאמר ללוט 'אל נא תהי מריבה בינינו'. ושמעתי צחות בתיבת 'מריבה' שאמר בלשון נקיבה, ולא אמר 'אל נא תהי ריב', משום שהריב כבר התחיל בין הרועים, לזה אמר אברהם אבינו, למען השם יפסיקו דברי הריב ולא יתרבו כדרך המחלוקת שתמיד עושה פרי ומתרבה, ועל זה אמר 'אל נא תהי מריבה', לשון נקבה, כאשה היולדת ועושה פרי, ודי בזה שהתחיל ה'ריב' ויהיה כזכר שאינו מוליד.

{ויש להוסיף על זה שלפעמים אנו רואים מחלוקת בין קהילות, המתחילה בין 'פשוטי העם', עד שהיא מגעת גם בין 'הגדולים והטובים', וכן מרומז בפסוקים אלו, שבתחילה היתה זו מריבה בין **רועי** מקנה אברם לבין **רועי** מקנה לוט, ואמר לו אברהם, 'אל נא תהי מריבה **ביני וביניך**', שהוא חושש עד מאד שהריב בין הרועים יתמשך ויגדל להיות מריבה בינינו}.

והנה **בגמרא** אמרו (חולין פט.) 'אמר רבי אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלימה', והנה פשטות הפסוק הוא שהעולם עומד באוויר, ואינו תולה על מאומה, אבל **חז"ל** דרשו מהפסוק שאין העולם מתקיים אלא בשביל מי ש**בולם** את עצמו בשעת מריבה, ויש להבין היכן נרמז הענין בפסוק, ועוד יש להבין מהו '**בשעת** מריבה'.

וראיתי לבאר שהנה יותר קל לאדם לברוח ממחלוקת קודם שמתחילה המריבה, שהוא בורח מהמחלוקת והוא מוותר על שלו ובלבד שלא יבא לידי מחלוקת, אבל לאחר שכבר התחיל הריב, והאחד פוגע בשני, והראשון מחזיר לו, אז קשה עד מאד להפסיק המחלוקת, מאחר שכבר נכנס לתוך הענין, ואז בוערת באדם תאוות הנצחון עד מאד, כי אם יפסיק עכשיו מהמחלוקת, נמצא שהשני יוכרז

כמנצח, ודבר זה קשה עד מאד. וזה הכוונה 'בולם את עצמו בשעת מריבה', שכבר התחיל במחלוקת, והוא נמצא עמוק בתוך המחלוקת ועם כל זה הוא בולם את עצמו, הרי זה מדרגה נפלאה ביותר.

{וכן אנו רואים שכאשר האדם קונה רכב חדש (קאר), הוא בודק את הבלמים, כי אם אין הבלמים פועלים כראוי הוא בסכנה גדולה, והדרך לבדוק את הבלמים היא בשעת נסיעה מהירה, אז אפשר לבדוק אם פועלים הבלמים. כמו כן כשהאדם כבר נכנס למחלוקת ויש לו את הכוחות לבלום פיו ושלא להמשיך המחלוקת, עליו הכתוב אומר 'תולה ארץ על בלימה'}.

וראיתי מובא בשם הרה"ק **רבי יעקב אבוחצירא** זצ"ל לרמז הענין במה שנאמר 'תולה ארץ על בלימה', שהנה נתבאר בדברי השל"ה הק' **שריב** לשון זכר **ומריבה** בלשון נקיבה, וכאשר יש ריב, בלא **מ'** בתחלה **וה'** בסוף, אין זה מחלוקת הנמשכת, אבל כשיש **מ'ריב'ה**, אזי נמשכת המחלוקת ושורפת ומכלה כל חלקה טובה, וזהו תולה ארץ על בלימ"ה, היינו 'בלי - מ"ה', שהוא הופך את המריב"ה ל'ריב', ומפסיק את המחלוקת שלא תגדל ותתפשט.

הרחקה למען השלום

וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֵת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו. אַבְרָם יָשַׁב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד סְדֹם (בראשית יג, יא-יב).

כתב **בעל הטורים** 'ויפרדו אי"ש מע'ל אחי'ו אבר'ם ס"ת **שלו"ם**, לומר לך כדי לעשות שלום נתפרדו'. מבואר בדבריו, שאף שלכתחילה מעלת השלום היא באופן שיהיה ביחד עם אחיו, אבל באופן שיש כל העת מצה ומריבה, הרי שאז יש להיפרד לשם השלום, ומשום כן נפרדו זה מזה משום השלום.

וכן מצינו אצל אהרן הכהן שאף שהיה אוהב שלום ורודף שלום, מכל מקום כשראה אחד שיש לו השפעה לא טובה על חבירו היה מרמז לו להפריד ביניהם, שכן בשביל השלום פעמים שצריכים להפריד בין הצדדים. (וכמאמר **האהבת ישראל** מוויז'ניץ זי"ע 'מ'דארף זיין גוט **צו** יעדען, אבער נישט **מיט** יעדען').

יומא דהילולא - הרה"ק מרוזין ג' חשון

דרשה שנאמרה במוצאי שבת ג' חשון פר' נח תשפ"ו – יומא דהילולא רבא של הסב"ק מרוז'ין זי"ע – בסעודת ההילולא בבית המדרש שטפנשט – חלק ב'

המשכת ישועות ע"י האמונה

הסב"ק מרוז'ין זי"ע היה מרבה להחדיר האמונה בליבות בני ישראל, ומובא **בעירין קדישין** (החדש) מה שאמר **הרה"ק אדמו"ר מבוהוש** זי"ע (מתל אביב), שפעם נענה הסב"ק מרוז'ין ואמר, 'רבונו של עולם, בני ישראל זקוקים לישועות, וכדי להיוושע בישועה צריכים לאמונה, אבל כיצד זה יבואו לידי אמונה כשליבותיהם שבורים', ונכנס הסב"ק לדביקות עילאה וכפל ואמר שוב מאמר זה, 'רבונו של עולם, בני ישראל זקוקים לישועות, וכדי להיוושע בישועה צריכים לאמונה, אבל כיצד זה יבואו לידי אמונה כשליבותיהם שבורים, שכאשר האדם טרוד לפי שהוא צריך לפרוע את שטרי חובותיו, כיצד יבוא לידי אמונה, אבל דבר זה הנני מדריך את בניך, שיהיה להם אמונה בישועות שכבר השפעת להם בעבר, ואתה תקבל את האמונה שיש להם בישועות שכבר נשפעו עליהם, ואמונה זו תמשיך את הישועה שהם זקוקים לה כעת'.

וזה יסוד גדול, שכן לכל אחד ואחד היתה בעבר תקופה בה ציפה לישועה, והשי"ת היה בעזרו והשפיע לו את הישועה, ואף שהישועה באה על ידי שלוחים, אבל זה ברור לו שהכל מאת ה', ומשום כן אף שעכשיו מחמת הקשיים קשה לו להתחזק באמונה על העתיד, אבל מאחר שעל העבר הוא מאמין ויודע שהכל בא מאתו יתברך, בכח אמונה זו ימשיך את הישועה על העתיד לבא.

סיפר **אדמו"ר הזקן מטשורטקוב** זי"ע מעשה נורא מחותנו הרה"ק **רבי אהרן מטשערנוביל** זי"ע, אחד מחסידי הרה"ק מטשערנוביל היה סוחר גדול בעצים וביערות, והיה הולך ונכנס בתדירות לתוך יערות גדולים, פעם אחת שפך את ליבו לפני רבו, דכשהוא נכנס לתוך יער גדול נופל עליו פחד גדול אולי יקרה לו איזה מקרה רע ולא יצא משם ח"ו, שמע רבו הרה"ק מטשערנוביל ונתן לו קמיע וציוה

לו לתלותו על צווארו לפני שהוא נכנס לתוך היער, ואכן מני אז שקיבל היהודי את הקמיע נעלם ממנו הפחד כליל והיה נכנס ויוצא בשלום בלי פחד ומורא, וכך עברו עליו שנים רבות.

ויהי היום הוצרך הסוחר לנסוע מביתו במוצאי שבת, ומרוב מהירותו ובהילותו שכח לקחת עמו את הקמיע, עם היכנסו ליער, החלה פתאום לנשב רוח סערה גדולה וחזקה ששיברה ועקרה אילנות ונעשתה הדרך מסוכנת, ואחד מהאילנות נפל על עגלת הסוחר ופגעה בו רח"ל.

כשפתחו את הקמיע שהשאיר הסוחר בביתו מצאו שנכתב בו: אני משביע אותך הממונה על העצים ועל היערות, שלא תזיק בשום דבר את נושא הקמיע הזה בזמן שהוא תחת רשותו, **כך מצווה אהרן בן מרדכי**.

וסיים אדמו"ר הזקן מטשורטקוב ואמר: אבי ז"ל לא היה נותן קמיעות, **אלא היה נותן דיבורים במקום קמיעות**, והנה הדיבור אע"פ שהוא נכתב ונרשם במוח של החסיד, אמנם גם הדיבור יכולים לשכוח אותו כמו שיכולים לשכוח את הקמיע, אבל הדיבור {הקמיע} של אבי ז"ל היה רק תיבה אחת שיש בכוחה לשמור את החסיד בכל מקום שהוא הולך ושהוא עומד, **הדיבור הזה הוא - 'אמונה'**.

שהסב"ק החדיר בבני ישראל האמונה, ועל ידי כן מתחזקים בני ישראל ונאחזים בכל המצבים ובכל הזמנים.

פועל ישועות לבני ישראל

הרה"ק **רבי שלום מקאמינקא** זי"ע הגיע פעם לפני הסב"ק מרוז'ין, אמר לו הרה"ק הרוז'ינער, שמעתי שרבו הרה"ק **המהר"ש מבעלזא** הוא פועל ישועות, יאמר לי מעלתו במה כוחו, אם בקמיעות או בסגולות ורפואות וכדומה, השיב לו רבי שלום מקאמינקא, רבי הקדוש זיכך כל כך את אבריו, עד שכשנוגע ידו בחולה מיד נתרפא, והוא מרומז במאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קז, כ) **י'שלח ד'ברו ו'ירפאם** ראשי תיבות **יד"ו**. ענה הרה"ק מרוז'ין, הסופי תיבות בפסוק זה ישל'ח דבר'ו וירפא'ם הם **מו"ח**, לרמז שבמוח לבד יכול הצדיק לפעול ואינו צריך לגעת בידו.

הסב"ק מרוז'ין אמר על עצמו שנשמתו וליבו הוא כסף חי (קווטע זילבער), שמרגיש כל דבר, וכשיש ליהודי יסורים אפילו בקצה השני של העולם, הרי הוא מרגיש הדבר בליבו, הוא היה מיצר בצערן של ישראל.

מידת השמחה

הרה"ק מרוז'ין דרוש דרש מהחסידים שלו שתהיה בהם מידת השמחה, ומספרים שפעם נכנס אליו אחד מהבנים הק' ושאלתו בפיו: שהחסידים העומדים בחוץ בקשו שהרבי יתן להם דרך של חיזוק בעבודת ה', ואמר לו, 'אמור להם שיהיו תמיד בשמחה, ואם אין להם מהיכן לקחת שמחה, שיהיו בשמחה אפילו פון א גלייך ווערטל', (גם מדברי צחות ומליצה), ובלבד שלא יהיה זה מהוללות וקלות ראש.

עוד אמר הסב"ק, ה**שמחה** הפשוטה ביותר - די גרעבסטע שמחה, **ריח קדושה** יש בה... וה**עצבות**, אפילו זו שמקורה טהור - די איידלסטע עצבות, די איידלסטע מרה שחורה, יש בה ריח מהצד שכנגד הסט"א רח"ל...

חסידים מספרים, כי בירח האיתנים בשנה האחרונה לחיי הרה"ק מרוז'ין, היו החסידים שרויים באווירה קדורנית מפאת חולשתו של הצדיק, בשמחת תורה הופיע הסב"ק בחלון ואמר, שמחת תורה היום! מדוע אינכם שמחים? ויענו כל העם ויאמרו, איך אפשר לנו להיות בשמחה כשהרבי אינו בשלימות הבריאות. אמר להם הרוז'ינער זי"ע: כתיב (דברים ח, יט) 'והיה אם שכוח תשכח את ה' אלקיך', והיה לשון שמחה, ומה שייך לשון שמחה אם שוכחים את ה' אלוקיך. אלא כך הוא הכוונה, 'והיה אם שכוח' - אם תשכח את מידת השמחה, 'תשכח את ה' אלקיך', שחסרון השמחה מביא חלילה לשכחת ה', ויצו ללכת אל בית היין ולשתות על חשבונו.

ובאמת כל אחד מישראל יש לו עם מה לשמוח, וכך הורה לנו הרה"ק **הרבי ר' משה לייב מסאסוב** זי"ע, שכאשר האדם משיג את ההבנה בברכת 'שלא עשני גוי', על ידי דבר זה בעצמו יוכל להיות בשמחה, וכל שכן אם קיים מצוה, הרי שבודאי שעליו להיות בשמחה גדולה, ועל ידי השמחה במצוות ה' יתעלה יותר ויותר.

ואמרו **צדיקים** 'עבדו את ה' - בשמחה', עצם הדבר שהאדם בשמחה הרי זה ענין של עבודת ה'.

היכי דמי בעל תשובה

סיפר **אדמו"ר הזקן מטשורטקוב** זי"ע, מעשה בבעל תשובה אחד אשר לפני ששב בתשובה הרשיע מאוד, ולא הניח עבירה אחת שלא עבר עליה רח"ל, ובא לפני הרה"ק **המגיד רבי מרדכי מטשערנוביל** זי"ע ומסר לפניו קוויטל בו פירט את כל עוונותיו רח"ל, וביקש עליהם תשובה. כראות המגיד מטשערנוביל את כל חשבון העבירות כי רב הוא השיב לו, הן אני כבר זקנתי מלקבל עלי בעל תשובה קשה כזה לתקנו, קום סע אל הרה"ק מריז'ין, הוא עודנו צעיר לימים, והוא יקבל אותך ויושיע לך.

כן עשה אותו בעל תשובה, נסע לרוז'ין נכנס לפני הריז'ינער ומסר לו קוויטל כנ"ל. לאחר שקרא הריז'ינער את כל הקוויטל עם פירוט כל העבירות הקלות והחמורות פנה אליו הרבי ואמר, ראשית כל תקפיד שכל דיבור ודבר שבקדושה שתאמר הן בתפילה הן ברכת הנהנין וברכת המזון, ואפילו ברכת אשר יצר אל תאמר בעל פה, אלא דוקא מתוך הסידור, והדבר השני שצוהו היה שבכל פעם שישב הרה"ק אצל השלחן 'לא ירף עינו ממנו'. כזה היה סדר תשובתו של הריז'ינער לבעל תשובה קשה כזה. וסיים אדה"ז מטשורטקוב ואמר, שהוא הכיר אחר כך את הבעל תשובה הזה, והיה איש בעל מדריגה שיכול היה לקחת קוויטלך, דכשעשה כל מה שציוה עליו אבי ז"ל, ידע אח"כ מעצמו כל מה שצריך לעשות תשובה על כל דבר ודבר.

במעלת אמירת מאה ברכות מתוך הכתב ובכוונה כראוי, יש לומר שהנה **חז"ל** אמרו (ע"ז ז:) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי לא דוד היה ראוי לאותו מעשה ולא ישראל ראויין לאותו מעשה, לא דוד ראוי לאותו מעשה דכתיב ולבי חלל בקרבי וכו' אלא למה עשו לומר לך שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד ואם חטאו צבור אומרים להם לכו אצל צבור, ואמרו שם עוד, והיינו דרבי

שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב 'נאם דוד בן ישי ונאום הגבר **הוקם על**', נאום דוד בן ישי ש'הקים עולה של **תשובה**'.

והנה מפסוק זה למדו גם את הענין של 'מאה ברכות', מתיבות '**הוקם על**', ע"ל בגימטריא **מאה**, שעל ידי ה'מאה ברכות' שתיקן דוד המלך לאמרם בכל יום הפסיקו למות במגפה, נמצא שבאותו פסוק של 'עולה של תשובה' נרמז גם הענין של 'מאה ברכות' בכל יום, ומכאן סמך ראיה שעל ידי **המאה ברכות** כראוי יזכה ל**תשובה**.

פעם הגיע חוטא אחד לפני הסב"ק וביקש ממנו 'דרך תשובה', ואמר ש'הוא מבקש לשוב בתשובה ואינו יודע כיצד לשוב בתשובה', ענה לו הרבי, ו'כי לחטוא כן ידעת כיצד', ומי לימד אותך דעת כיצד לחטוא. ענה האיש, אמת הדבר שלא ידעתי כיצד חוטאים, עשיתי כפי מה שעלה בליבי, ואח"כ נודע לי שהרי זה דבר חטא, אמר לו הסב"ק, אם כן תעשה עכשיו ההיפך, מעכשיו שוב לא תעשה ככל אשר תתאוה, ושמור עצמך, ובמשך הזמן תלמד מהו דרך התשובה.

הסב"ק מרוז'ין הדריך שברגע אחד יכול האדם לעמוד על דרך של תשובה, וכן אמר הרה"ק **רבי ישראל מהוסיאטין** זי"ע בשם זקנו הרה"ק מרוז'ין, כתיב (תהלים קג, יב) **כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו**, וביאר, כשם שהמרחק ממזרח למערב שהוא מרחק רב מקצה עולם עד קצהו, אולם מרחק זה הוא לגבי המקום בעצם, אמנם אין הדבר אמור לגבי האדם, כי האדם כשפונה כאן יאמר עליו שפונה הוא למזרח אך כשיסוב פניו לצד האחר תיכף יאמר עליו שפונה למערב, ועל דרך זה 'הרחיק ממנו את פשעינו', שעם אנחה אמיתית שיוצאת מלב נשבר של בר ישראל תיכף מרחיק ה' את פשעיו ממנו לקצה העולם, ובאותה מדה מתקרב הוא מהקצה אל הקצה.

עוד אמר הסב"ק מרוז'ין, איתא ב**מדרש** (דב"ר ב, לז) על הפסוק 'כל הנשמה תהלל י"ה', על כל נשימה ונשימה שאדם מעלה חייב לקלס את בוראו, ואמר הרה"ק מרוז'ין, כי הנה בכל רגע ורגע הנשמה רוצה לצאת מהגוף, אלא שהשי"ת אינה מניחה מלצאת, **ונמצא שבכל רגע נעשה כבריה חדשה**, וזהו חיזוק גדול לאדם,

כשהיצר הרע רוצה לדחותו בשעת תפילה ועבודה, וטוען הלא הנך מלא פשעים ואיך תוכל לעמוד ולפתוח פיך לדבר דברים לפני ק-ל גדול ונורא, ישיב כזאת אל לבו, הלא ברגע זה נעשיתי בריה חדשה ועדיין לא חטאתי עוד ברגע זה, וא"כ יכול אני לעמוד ולהודות להשי"ת ולעבוד אותו מרגע זה ואילך.

עוד בדרכי ההתחזקות לאחר החטא, אמר הסב"ק מרוז'ין על הפסוק (בראשית ג, יא) **ויאמר מי הגיד לך כי עירום אתה,** וביאר הפסוק על פי סיפור מעשה, יום אחד היה ניקולאי צאר הרוסים נוסע בדרך, ויעמידו שומרים על פני כל הגשרים להבטיח כי הדרך פנויה מכל מכשול בעת שיעבור עליו, חייל יהודי הופקד גם הוא לשמור על אחד הגשרים, כיון שעבר הזמן בו היה צריך המלך לעבור חשב בלבו כי בוודאי אירע איזה שינוי בתוכנית המסע, ושוב לא יעבור היום, פשט איפוא את בגדיו וירד לנחל מתחת לגשר לרחוץ, והנה בהיותו במים שמע מרחוק שקשוק אופני מרכבת המלך, מיד קפץ ערום למעלה והורה בידו שאפשר להמשיך, כי בלעדיו היו נעצרים, קראו המלך ושאלו כיצד ההין לעמוד לפניו ערום, השיבו היהודי, אמנם חטאתי שעזבתי משמרתי ללא רשות, **וכי בשביל כך אחטא עוד ובגללי יתעכב מסעו של המלך?!**

ובכן זה היה תשובת השי"ת לפני אדם הראשון, **מי הגיד לך כי עירום אתה** עליך להמשיך בעבודה ולא לשקוע הלאה בגלל העירום, שגם אם נכשל חלילה בחטא לא יעצור על מקומו, אלא ימשיך בעבודת הקודש, ולא ישאר לעמוד בבוץ הנורא, כי מאי דהוה הוה ויתחיל מחדש לפי שעכשיו הוא כבריה חדשה, ולא יקלקל החדשים.

פועל עבור הגאולה

סיפר **הרה"ח ר' ישראל ראזנצוייג**, שהרה"ק מרוז'ין נהג לומר: "אילן העומד בתוך השדה וענפיו נוטות לארץ, וישראל יושב על גביו ועיניו בוכות". ובודאי כוונת קדשו היתה שהוא הוא האילנא דחיי, וכל בני ישראל הם הענפים המחוברים לשורש עץ החיים, והוא יושב ובוכה על ישראל, וכמו שאמר הרה"ק מרוז'ין קודם הסתלקותו

'שלא ינוח בעולם העליון עד שיפעל הגאולה עבור כלל ישראל', וצדיקים אמרו - הרבה שנים אחרי הסתלקותו - כי הוא נמצא עדיין בתוך מעיין של דמעותיהן של ישראל ואמר שלא יעלה למקום מנוחתו עד שיפעל הגאולה. ונסיים בפסוק: יפרח בימיו **צדיק** ורוב **שלום** עד בלי ירח (תהלים עב, ז), ופירש"י "יפרח בימיו צדיק - **ישראל**', ואמרו צדיקים שאפשר לומר שהכוונה היא לסב"ק מרוז'ין, בנו של הרה"ק רבי **שלום**.

וודאי שכעת הזאת בישיבת חסידים כאחד הרי זה לנייחא עבור הצדיק, ובודאי שיפעל עבור כולנו שכל אחד יוושע בגאולה פרטית עד שנוושע כולנו בגאולה כללית במהרה בימינו, אמן.

טוב להודות לה' – חלק ב'

שיעור שנמסר ביום כ"ז תשרי תשע"ח
{במסגרת ארגון השיעורים "דבש לפי"}

על כל נשימה ונשימה נודה ונהלל

חובת ההודאה המוטלת עלינו היא בכל רגע ורגע, וכמו שנאמר (תהלים קנ, ו) 'כל הנשמה תהלל י"ה', ודרשו **חז"ל** (ילקו"ש בראשית כ) 'על כל נשימה שאדם נושם צריך לקלס להקב"ה, ומה טעם 'כל הנשמה תהלל י"ה', על כל נשימה'.

ואנו רואים שהפעולה הראשונה שהאדם עושה בעת השכמתו הרי זה **ההודאה**, שכן תיכף כשהאדם עומד ממיטתו הרי הוא אומר '**מודה אני** לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתי בחמלה', שכן צריכים אנו להודות על כל נשימה ונשימה, אבל הרי אין זה דבר קל להלל את השי"ת בכל נשימה ונשימה ממש, ומשום כן בתחילת היום כשהאדם נושם את נשימותיו הראשונים בעת קומו בבוקר הרי הוא תיכף ומיד מודה ומהלל לה' 'מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתי בחמלה', הרי שכל היום נגרר אחר הודאה זו, שיהיה על כל נשימה ונשימה.

מספרים על הרה"ק **רבי יצחק מנאנאש** ז"ל, שהיה איש קדוש מאד ועובד ה' באופן מופלג, והיה מסגף עצמו הרבה, וספרו עליו שבשעת אכילתו מעולם לא היה מטה את גופו לעבר המאכל, אלא היה יושב ישר, וכאשר קירב את הכף לעבר פיו היו שומעים כמה פעמים איך שהוא אומר הפסוק 'שויתי ה' לנגדי תמיד', וכמו כן בכל מעשה שעשה היה זה מתוך הכוונה שהוא עושה עכשיו רצון הבורא.

והעיד על עצמו, שהנה כשהיה הולך לצדיקים ראה תמיד איך שהצדיקים מריחים טאבאק, וראה שיש להם איזה עבודה בענין זה, אבל מאחר שלא ידע איזה כוונה צריכים לכוון, לא היה מריח טאבאק, לפי שלא עשה שום מעשה ללא שיכוון הכוונות, עכ"פ לפי מדרגתו, לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו, עד שעלה בדעתו שאפשר שהכוונה בעת שהריחו טאבאק היה, שהיו מכוונים 'על כל נשימה ונשימה תהלל י"ה', והיינו שמאחר שקשה לכוון בכל נשימה ממש להודות לה', אבל בשעה

שהיו מריחים את הטאבאק בנשימה עמוקה **הודו לה' על כל נשימה**, ובערוב ימיו העיד על עצמו שמאז שהתחיל להריח טאבאק, לא הריח טאבאק פעם אחת ללא הכוונה הראויה של 'על כל נשימה ונשימה תהלל י"ה.

הנה בכל יום אנו אומרים 'ברכת **ישתבח**', ואיתא **בספה"ק** שבתיבת "ישתבח" יש בו אותיות מכל חמשה מוצאות הפה, שכן ידוע שיש ה' מוצאות הפה, **אחה"ע** - שהם אותיות הגרון, אותיות השפתיים - הם **בומ"ף**, אותיות החיך - הם **גיכ"ק**, אותיות הלשון - הם **דטלנ"ת**, ואותיות השינים - הם **זססר"ץ**, ויש בתיבת 'ישתבח' אות אחת מכל מיני האותיות, להורות שהשי"ת ברא באדם ה' מוצאות הפה כדי שישתבח שמו, שמודים לה' בכל מוצאות הפה.

והנה בישתבח אנו אומרים י"ג השבחים, 'שיר ושבחה הלל וזמרה וכו', ואיתא שיש לומר את י"ג השבחים בנשימה אחת, ומהו הענין לומר כל השבחים הללו בנשימה אחת, ושמעתי מהרה"ג **ר' יעקב רובין שליט"א** שבזה אנו באים להראות שעל כל נשימה ונשימה צריכים להודות להשי"ת בכל י"ג השבחים.

כל יום ויום תן לו מעין הודאותיו

הרה"ק ה**בית ישראל** מגור זי"ע אמר מאמר עמוק בענין ההודאה, שהנה יש להבין, שהרי בקרבן **שלמים** זמן האכילה הוא לשני ימים ולילה אחד, ולמה בקרבן **תודה**, שהוא גם כן קרבן שלמים, הוא נאכל אך ורק ליום ולילה, ותירץ, דהנה קרבן תודה בא על נס, שהאדם מודה להשי"ת על הנס שעשה לו, והנה בכל יום ויום מתרחשים ניסים, ומה שייך לאכול למחרת הקרבן ולהודות על הנס שהיה לו אתמול, הרי גם היום קורה לו ניסים, וכמו שאנו אומרים 'ועל נסיך שבכל יום עמנו', ולכן צוה ה' שקרבן תודה יאכל רק ליום ולילה, לרמז שאמנם הבאת קרבן על נס מיוחד, אבל בעצם כל יום שאתה חי ונושם, גם הוא נס והיה שייך להביא עליו קרבן.

והרי זה כעין מה שאמרו **בגמרא** (ברכות דף מ.) 'כל יום ויום תן לו מעין ברכותיו', כמו כן '**כל יום ויום** תן לו מעין **הודאותיו**'.

וראה מה שכתב בספר **קב הישר** (פרק ח') 'ועל זה תקנו חז"ל לומר בכל יום מזמור לתודה, כי בכל יום ויום אנו צריכין ליתן שבח והודיה על ניסים ונפלאות שיש לנו בגלות המר הזה, ועל כן באמרו מזמור לתודה הוא יוצא ידי חובת הבאת תודה, כי אין אדם מרגיש בניסו בכל יום'.

חובת הכוונה בברכת מודים

אמרו **בגמרא ברכות** (דף לד:) 'המתפלל צריך שיכוין את לבו בכולן, ואם אינו יכול לכוין בכולן יכוין את לבו באחת, אמר רבי חייא אמר רב ספרא משום חד דבי רבי, **באבות**', ומבואר בדברי הגמרא שהמתפלל צריך לכוין לכל הפחות בברכת אבות, ואם אינו יכול לכוין, משמע שלא יתפלל.

וכן פסק **בשולחן ערוך** (סימן קא ס"א) 'המתפלל צריך שיכוין בכל הברכות, ואם אינו יכול לכוין בכולם, לפחות יכוין באבות, אם לא כיון באבות, אע"פ שכיון בכל השאר, יחזור ויתפלל', וכתב **המשנה ברורה** (סק"ג) בדעת המחבר, שאם הוא משער שאפילו באבות לא יכוין, לא יתפלל כלל עד שתתיישב דעתו עליו שיוכל עכ"פ לכוין באבות, אבל כתב **הרמ"א** בשם **הטור**, 'והאידנא אין חוזרין בשביל חסרון כוונה, שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוין, אם כן למה יחזיר'.

ומהו המיוחד בברכת אבות שמעכב הכוונה, כתוב במשנה ברורה, 'כי הוא סידור שבחו של מקום, על כן אינו בדין שיהא אז פונה לבבו לדברים אחרים'.

ומוסיף המשנה ברורה חידוש גדול, 'ויש פוסקים דגם **מודים** חשוב כ**אבות** לכתחלה', שצריכים לכוין הן בברכת אבות וגם בברכת מודים, לפי שגם ברכת מודים הוא סידור שבחו של מקום.

וראה מה שכתב הגאון בעל **הקהילות יעקב** (ברכות סי' כז אות א): **מצאתי מרגניתא טבא ב'הרוקח'** (שורש עבודת ה' והתפלה) וז"ל, בפרק אין עומדין להתפלל צריך שיכוין לבו לשמים, שנאמר תכין לבם תקשיב אזניך, המתפלל צריך שיכוין את לבו בכולן,

ואם אינו יכול לכוין את לבו בכולן, יכוין את לבו **באחת מהן באבות או בהודיות** עכ"ל, ולפי גירסא זו, **גם כשיכוין בהודאה היינו במודים יצא ידי חובתו לדעת הרוקח**, וכתב שאמת שהוא גירסא חדשה.

וכתב הקהילות יעקב שאפשר שכן היתה גירסת ה**סמ"ק** שהביא ה**בית יוסף**, שכתב 'אם אינו יכול לכוין בכל ברכות י"ח, יכוין באבות ומודים, ואם אינו יכול לכוין בשניהם יכוין באבות, ע"כ, וכתב על זה הבית יוסף, 'וצריך תלמוד מנין לו דעדיף מודים טפי משאר ברכות', עכ"ל, וכתב הקהילות יעקב, שאולי גם גרסתו היה כגירסת הרוקח, אך עדיין אינו מבואר מנלן דאבות עדיף טפי ממודים לגירסת הרוקח.

וכתב עוד דבאמת מלשון הברייתא דקתני 'יכוין **באחת מהן**', משמע דאיכא לכל הפחות שני ברכות שהכוונה באחת מהן מהני לצאת ידי חובת תפילה, ולגירסת הרוקח ניחא.

ומסיים הקהילות יעקב, ועל כן מי שלא כיון באבות, יזהר מאוד שעכ"פ יכוין במודים, ויהא יוצא בזה לדעת הרוקח. והביא עוד שיטות הפוסקים שסוברים כן, וכתב, 'מי ש**לא כיון באבות** ראוי שיזהר מאוד **לכוין** לכל הפחות **במודים**, ויוצא לדעת כמה פוסקים'.

לפיכך אנחנו חייבים

סיפר הרה"ק **רבי ישראל מהוסיאטין** זי"ע, חותני זקני הרה"ק **רבי אברהם יעקב מסאדיגורא** זללה"ה אמר פעם אחת על **מאמר חז"ל** 'אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב', "הייתי מרוצה לו משיח היה בא בדור שכולו חייב". והשומעים נתמלאו פליאה, ופנו אל דודי זקני הרה"ק **רבי מנחם נחום משטפנשט** זי"ע בבקשה שיפרש את דברי אחיו מסאדיגורא, לפי שהיה חסיד מופלג של אחיו.

ופירש להם הרה"ק את כוונתו של אחיו: כי כאשר נפגשים שני ידידים שלא התראו מזה זמן רב, ואז שואל אחד את השני בשלום חברו ואומר לו: אמור לי אחי יקירי, איך הולך לך בחיים? ואז, אם הכל הולך אצלו במישרין, הוא עונהו, תודה להשי"ת, אני לא ראוי לכל הטוב שגמלני. אך אם המצב הוא ח"ו להיפך, הוא עונה לו: אחי, אינני יודע מה פשעי ומה חטאתי כפי שכל כך רע לי ורע מצבי. זאת

אומרת - מסביר הרה"ק משטפנשט - אותו אחד **שטוב לו** מרגיש עצמו 'כולו חייב' כלפי שמיא. ואילו משנהו אשר מצבו **בכי רע** מרגיש עצמו 'כזכאי' ואינו יודע בשל מה הוא נענש, אם אינו בעל אמונה גדול. ואם כן זהו כוונת דברי אחי, שהוא מאחל לעצמו שיזכה לראות אצל יהודים רק טוב, והרבה טוב, ואז הם ירגישו עצמם 'חייב'. כי כפי המצב הגרוע שלהם כעת ל"ע הרי הם בבחינת 'זכאי', וצודקים הם בטענותיהם.

לאחר מכן הוסיף הרה"ק מהוסיאטין זצ"ל ואמר: בהגדה של פסח אנו אומרים "לפיכך אנחנו **חייבים** להודות", ויש להבין, וכי האדם מודה לה' רק משום שחייבונו להודות, אלא הכוונה היא שמאחר שהקב"ה גאלנו ממצרים ואח"כ גמל לנו את כל הטובות והחסדים, אנו מרגישים "חייבים", כי אנו יודעים כי זכינו בכל הטוב לא לפי צדקת מעשינו.

ובדרך אגב, במה שהזכיר הענין שכאשר אחד שואל לשלומו של השני, והלה עונה בדברי תודה לה', ידוע בזה העובדא שהיה אצל הרה"ק **התולדות יעקב יוסף** זי"ע, שפעם אחת נכנס לבית מדרשו יהודי שהיה נראה כבעל צורה, וניגש אליו התולדות הק' לומר 'שלום עליכם', ובתוך כך שאל אותו מה שמך, שאל אותו היהודי לצורך מה אתם צריכים לדעת את שמי, הצטער התולדות הק' לשאלתו וחזר למקומו בלי לדעת איך קוראים ליהודי הזה, ברם אחרי כמה רגעים שהתולדות הק' עדיין הרגיש בלבו הטהור תשוקה לדעת את שמו של היהודי, עמד שוב ממקומו ושאל אותו עוד הפעם לשמו, והיהודי הזה עדיין עומד בשלו כמקודם, הבין התולדות הק' שאין זה סתם אלא בוודאי מן השמים היא שהכניסו לו כזה השתוקקות לדעת את שמו, על כן ענה לו התולדות, איתא בפסוק (תהלים כב) 'ואתה קדוש יושב תהילות ישראל', ולכאורה הלשון '**יושב** תהילות ישראל' צריך ביאור, דמה שייך לומר שהקב"ה יושב בתהלות ישראל, אלא אפשר לומר שכמו בשפת אידיש אומרים על בן אדם שיש לו משכורת חודשית סך מסוים, שאדם הזה '**יושב** על משכורת של כך וכך בחודש', הוא הדין כאן נאמר בפסוק על השי"ת שכביכול קדושתו בעוה"ז 'יושב על תהילות ישראל', וזה הכוונה 'יושב תהילות ישראל'.

הוסיף בעל התולדות ואמר, שאפשר לומר שכשנפגשים שני יהודים יחד, וכל אחד יודע שמו של חברו נעשה מזה קירוב לבבות, ונגרם מזה שבפעם אחרת כשיפגשו ויתנו שלום עליכם,

יתן כל אחד הודאה להשי"ת על העבר ועל העתיד, וזה נקרא 'תהילות ישראל', שזה מביא נחת רוח להשי"ת, כיון שנתהוה מזה מרכבה להשראת קדושתו בעוה"ז, ולכן כדאי לך לומר לי את שמך.

והנה תיכף כשסיים התולדות לומר את דבריו הק' נעלם היהודי כלא היה, ונצטער התולדות מזה, לימים נפגש התולדות עם מורו ורבו **הבעש"ט הק'** זי"ע, ואמר לו הבעש"ט הק', שלום עליכם, 'ואתה קדוש יושב תהילות ישראל', ואל תצטער מזה שהיהודי הלך ממך בלי לומר לך את שמו, כי היהודי הזה היה אליהו הנביא, ונשלח מן השמים לעולם הזה, כדי שתאמר לו מפי קדשך הפירוש הזה, ובכל הפמליא של מעלה חוזרים על פירוש הזה שאמרת.